

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 9376/2023
06.09.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић, Радославе Мађаров, Марине Милановић и Зорице Булајић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Драгана Јанковић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, коју заступа законски заступник Државно правобранилаштво Београд, Одељење у Краљеву, ради накнаде материјалне штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Чачку Гжрр 142/2022 од 28.11.2022. године, у седници већа одржаној дана 06.09.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Чачку Гжрр 142/2022 од 28.11.2022. године.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Чачку Гжрр 142/2022 од 28.11.2022. године у ставу првом изреке и пресуда Основног суда у Чачку Прр1 230/20 од 23.11.2021. године у ставу другом изреке, тако што се обавезује тужена да тужиоцу на име накнаде штете због повреде права на суђење у разумном року учињене у извршном поступку који се водио пред Основним судом у Чачку у предмету И 1268/15, исплати законску затезну камату на износе: од 32.924,04 динара почев од 01.01.2004. године, од 666,76 динара почев од 15.05.2000. године, од 495,92 динара почев од 15.06.2000. године, од 248,86 динара почев од 15.07.2000. године, од 938,36 динара почев од 15.08.2000. године, од 874,68 динара почев од 15.09.2000. године, од 737,42 динара почев од 15.10.2000. године, од 297,10 динара почев од 15.11.2000. године, од 2.180,09 динара почев од 15.12.2000. године, од 1.568,06 динара почев од 15.01.2001. године, од 1.732,55 динара почев од 15.02.2001. године, од 1.695,45 динара почев од 15.03.2001. године, од 1.267,20 динара почев од 15.04.2001. године, од 1.136,09 динара почев од 15.05.2001. године, од 607,00 динара почев од 15.07.2001. године, од 1.392,00 динара почев од 15.08.2001. године, од 459,00 динара почев од 15.09.2001. године, од 1.770,00 динара почев од 15.11.2001. године, од 2.175,00 динара почев од 15.12.2001. године, од 3.219,00 динара почев од 15.01.2002. године, од 2.932,00 динара почев од 15.02.2002. године, од 2.578,00 динара почев од 15.03.2002. године, од 4.699,00 динара почев од 15.04.2002. године, од 4.160,00 динара почев од 15.05.2002. године, од 5.597,00 динара почев од 15.06.2002. године, од 3.513,00 динара

почев од 15.07.2002. године, од 4.288,00 динара почев од 15.08.2002. године, од 6.311,00 динара почев од 15.09.2002. године и од 76.775,00 динара почев од 08.07.2008. године, па до 25.11.2020. године.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Вишег суда у Чачку Гжрр 142/2022 од 28.11.2022. године у ставовима другом и трећем изреке, тако што се одбија као неоснована жалба тужене и потврђује пресуда Основног суда у Чачку Прр1 230/20 од 23.11.2021. године у ставовима првом и трећем изреке, одбија захтев тужене за накнаду трошкова жалбеног поступка, те се обавезује тужена да тужиоцу на име трошкова жалбаног поступка исплати износ од 18.000,00 динара, у року од 8 дана, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиоцу надокнади трошкове ревизијског поступка поступка у износу од 18.000,00 динара, у року од 8 дана, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Образложење

Пресудом Основног суда у Чачку Прр1 230/20 од 23.11.2021. године, тужена је обавезана да тужиоцу исплати на име имовинске штете износе, како је то означено у ставу првом изреке те пресуде, са законском затезном каматом почев од 26.11.2020. године, као дана подношења тужбе до исплате. Ставом другим изреке тужбени захтев одбијен је за исплату законске затезне камате на наведене износе главнице за временски период од доспећа, означеног у изреци ове пресуде закључно са 25.11.2020. године. Ставом трећим изреке тужена је обавезана да тужиоцу надокнади парничне трошкове у износу од 36.000,00 динара.

Пресудом Вишег суда у Чачку Гжрр 142/2022 од 28.11.2022. године, ставом првим изреке одбијена је као неоснована жалба тужиоца и првостепена пресуда у одбијајућем делу потврђена. По жалби тужене, ставом другим изреке првостепена пресуда преиначена је у усвајајућем делу и делу одлуке о парничним трошковима, тако што је тужбени захтев у целости одбијен и одлучено да свака странка сноси своје трошкове првостепеног поступка. Ставом трећим изреке тужилац је обавезан да туженој надокнади трошкове жалбеног поступка у износу од 18.000,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као посебној по члану 404. ЗПП у сврху разматрања питања у интересу равноправности грађана, односно ради уједначавања судске праксе.

По оцени Врховног суда посебна ревизија тужиоца у овој парници је дозвољена у смислу члана 404. ЗПП, ради уједначавања судске праксе, па је одлука у ставу првом изреке донета на основу члана 404. став 2. ЗПП.

Одлучујући о изјављеној ревизији у смислу члана 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је према свом послодавцу АД „ФРА“ из Чачка, који је пословао већинским друштвеним капиталом, исходовао 08.07.2008. године правноснажну пресуду ради исплате потраживања из радног односа, у висини износа и са роком доспећа, као што је то неведено у изреци првостепене пресуде. На основу те пресуде као извршне исправе, решењем Општинског суда у Чачку И 99/09 од 11.02.2009. године, одређено је принудно намирење потраживања тужиоца пленидбом новчаних средстава на рачуну извршног дужника. Након што је Народна банка Србије дописом од 24.03.2009. године известила суд да на рачунима послодавца тужиоца нема средстава, суд у предмету није поступао, иако је тужилац поднеском од 28.09.2018. године тражио промену средства извршења, те ургирао поступање у току 2019. и 2020. године. Решењем Основног суда у Чачку Р4 70/20 од 20.07.2020. године, утврђено је да је тужиоцу у наведеном извршном поступку, који се сада води под бројем И 1268/15, повређено право на суђење у разумном року и наложено је суду предузимање радњи у сврху његовог окончања. Тужилац није наплатио своје потраживање од послодавца по извршној исправи, односно решењу о извршењу.

Првостепени суд на основу одредби чланова 32. став 1. и 58. став 1. Устава Републике Србије, члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основним слобода, члана 1. Протокола број 1. уз Европску конвенцију за заштиту људских права, чланова 2., 4., 22. и 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року и чланова 155. и 172. став 1. Закона о облигационим односима делимично усваја постављени тужбени захтев за исплату износа главнице по решењу о извршењу и законске затезне камате на главно потраживање од дана подношења тужбе, налазећи да се оваквом досудом тужиоцу надокнађује штета која стоји у узрочно последичној вези са утврђеном повредом права на суђење у разумном року. Пошто према утврђеном чињеничном стању нема радњи које би се могле квалификовати као допринос тужиоца настанку штете, становишта је да нема услова за примену одредби члана 192. Закона о облигационим односима о подељеној одговорности. Налази неоснованим захтев за исплату законске затезне камате пре подношења тужбе, као дана када је тужилац позвао тужену да му надокнади штету.

Другостепени суд је делимично потврдио, а делимично преиначио првостепену пресуду и исказао становиште да је за конституисање обавезе тужене Републике Србије за предметну штету неопходно постојање узрочно-последичне везе између дужине трајања извршног поступка и изостале наплате. Постојање ових чињеница није утврђено, као резултат пасивности тужиоца. Наиме, тужилац није пружио доказе да је предметна штета последица неактивности извршног суда, а уз то и поред обавештења да је рачун његовог послодавца у блокади, он није тражио промену средства извршења благовремено, мада је знао да се извршење не спроводи.

По становишту Врховног суда основани су наводи тужиоца у ревизији о погрешној примени материјалног права.

Одредбом члана 31. став 1. Закона о заштити права на суђење у разумном року прописано је да странка може да поднесе тужбу против Републике Србије за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року, у року од 1 године од дана када је стекла право на правично задовољење. Накнада материјалне штете, према правилима облигационог права, односи се на успостављање ранијег стања које је било пре него што је штета настала, као и на исплату у новцу уколико успостављање ранијег стања не надокнађује штету потпуно или ако успостављање ранијег стања није могуће (члан 185. Закона о облигационим односима).

Европски суд за људска права у предметима у односу на Србију изразио је став да за неисплаћена потраживања запослених према друштвеним предузећима и предузећима са претежним друштвеним капиталом, као субјеката под контролом државе, досуђена правноснажном судском одлуком која се у извршном поступку остала ненаплаћена дужи временски период, одговара Република Србија из сопствених средстава. Пресудама донетим у таквим предметима Република Србија је обавезана да из сопствених средстава, у року од три месеца од њихове правноснажности, исплати подносиоцима представки износе који су им досуђени правноснажним пресудама домаћих судова.

И Уставни суд, уважавајући праксу међународних институција за заштиту људских права, одлукама којима је усвојио уставну жалбу због повреде права на имовину из члана 58. Устава Републике Србије, услед неспровођења решења у извршењу – принудне наплате новчаног потраживања из радног односа од предузећа са већинским друштвеним капиталом, утврђивао право носиоца уставне жалбе на накнаду материјалне штете у висини износа опредељеног решењем о извршењу, умањене за евентуално исплаћене износе по том основу.

Следом изнетог, по становишту Врховног суда, тужена је у овом случају дужна да тужиоцу исплати износе досуђене извршном пресудом чија принудна наплата је одређена решењем Општинског суда у Чачку И 99/09 од 11.02.2009. године, што значи како главницу, тако и законску затезну камату на износ главнице од дана доспелости, односно од дана доношења извршне исправе у односу на парничне трошкове. На тај начин тужиоцу ће бити надокнађена материјална штета у складу са правилом садржаним у ставу 185. Закона о облигационим односима и његовно стање биће доведено у положај у коме би се налазило да је извршни поступак окончан исплатом досуђеног новчаног потраживања у разумном року.

Правилно је првостепени суд одлучио о парничним трошковима на основу одредби чланова 153. став 1. и 154. ЗПП.

Из изнетих разлога, на основу члана 416. став 1. ЗПП, одлучено је као у другом и трећем ставу изреке.

Одлука о трошковима поступка по правним лековима и делу става трећег у ставу четвртог изреке, донета је на основу одредби чланова 165. став 2., 153. став 1. и 154. ЗПП. Тужиоцу су као оправдани признати опредељени трошкови, за састав жалбе и ревизије у износу од по 18.000,00 динара.

**Председник већа – судија
Јелица Бојанић Керкез,с.р.**

**За тачност отправака
управитељ писарнице
Марина Антонић**